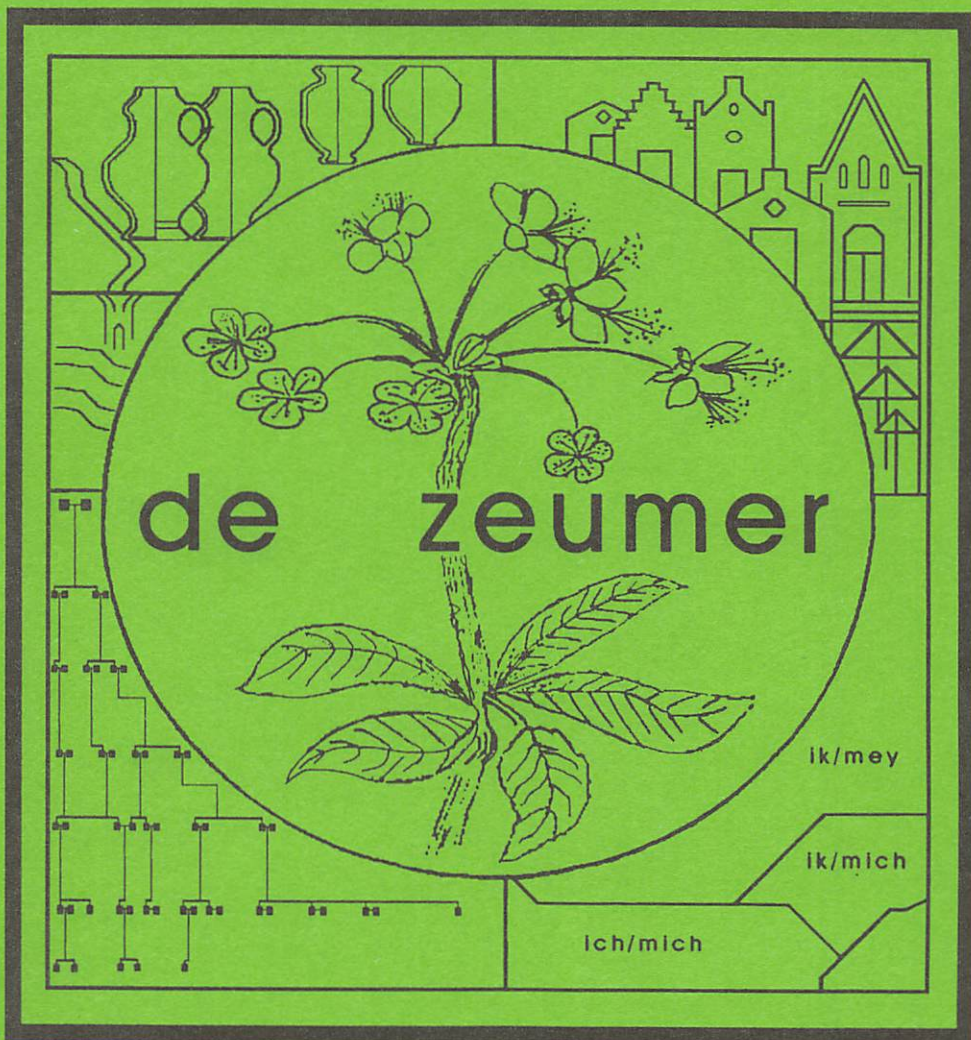

2002-1

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft de dorpen Swalmen, Asselt, Boukoul, Beesel, Reuver, Offenbeek en Belfeld als werkgebied.

De vereniging stelt zich tot doel de kennis van en de belangstelling voor het eigen heem te bevorderen en te streven naar het behoud, herstel en bescherming van die waardevolle cultuurelementen die eigen zijn aan het heem.

De vereniging tracht dit doel te bereiken door o.a. onderzoek van bodem en archieven, het verzamelen en exposeren van streekeigen voorwerpen van geschiedkundige waarde, het houden van lezingen, cursussen, excursies en het publiceren van bevindingen van de leden.

Redactie:	Jan Geerlings Loe Giesen Wim Hoezen Coby Klinkhamer - van den Assem		
Redactie-adres:	Paulus Potterstraat 5 5953 JG Reuver		
Bezorgers:	Jan Geerlings Arie de Wit Lambert Niemans Twan Ernst	- - - -	Beesel Swalmen Asselt Boukoul Reuver Offenbeek Belfeld

De Zeumer is het kwartaalblad van heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Leden ontvangen dit blad alsmede het jaarboek voor EUR 16,- per jaar.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de ingezonden stukken. Overdrukken met vermelding van de bron zijn uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming.

Inhoud

Inhoud	1
Van de redactie	2
Programma	3
De Gouden Eeuw van Gelre	4
Website SHCL	5
Koninklijk onderscheiden	6
Project 'Scherfkes'	7
De Proof	9
Archiefonderzoek	11
Zomaar een bidprentje	13
De familie Keldermans	14
Belfeld 100 jaar geleden	15
Jaarverslag Werkgroep Archeologie 2001	16
Een lastige familie	20
Gezocht: drie oud-tantes	23
Tussen Maas en Meerlebroek	24

Van de redactie

Wat ons duidelijk geworden is bij de invoering van de euro, is dat we De Zeumer eigenlijk niet langer via WordPerfect (WP) kunnen opmaken en afdrukken. Voor alle duidelijkheid, en voor alle leken: WP is het tekstverwerkingsprogramma dat we, sinds we de typemachine vaarwel hebben gezegd, gebruiken voor De Zeumer. Hadden we de overschakeling naar een ander programma nog steeds vooruitgeschoven, vanaf de volgende Zeumer proberen we 'om' te zijn. Want in WP, althans in onze versie, ontbreekt niet alleen het euro-teken, maar is ook het plaatsen van afbeeldingen tot op heden een kwestie van meten, knippen en plakken; niet op het scherm doch met liniaal, schaar en plaksel. En dit laatste kan tegenwoordig veel gemakkelijker.

Daarom is in deze Zeumer het gulden-teken nog vervangen door het woord euro. Uiteraard alleen daar waar van toepassing: een boete in 1912 werd door de rechter echt niet opgelegd in euro('s). Of het over pakweg zo'n 20 jaar, als we deze Zeumer er op na zouden slaan, ook problemen oplevert om een subsidie van f 20.000,- in lopende munt (euro?) om te rekenen? Wie zal het zeggen.

Veel leesplezier.

Kopij voor de eerstvolgende Zeumer s.v.p. inleveren vóór 1 mei. De Zeumer 2002-2 zal in juni verschijnen.

Programma

- april Bezoek aan Geldern: Arcen, Kloosterkamp en Vossen, Schloss Haag, Fossa Eugenia of Schloss Dyck.
- 26 mei Fietstocht in samenwerking met IVN De Steilrand.
- 30 juni Busexcursie naar een Hanzestad: Zutphen en kasteel Middachten.
- 8 juli Begin zomerstop wegens vakanties. Op 19 augustus kunt u weer terecht.
- 15 september Open Monumentendag.
Thema: Handel.
- 13 oktober Herfstwandeling in samenwerking met IVN De Steilrand.
- 7 november Lezing over uurwerken door de heer Mestrom.
- 17 november Contactmiddag Genealogie in het verenigingslokaal.

Daar door omstandigheden de datum van een activiteit wel eens kan wijzigen, wordt U verzocht de infobladen en weekbladen goed te lezen of anders even contact op te nemen met iemand van het bestuur.

Verenigingslokaal: Den Roover 8 te Reuver.

Geopend iedere maandagavond van 20.00 - 22.00 uur, met uitzondering van feestdagen en de zomervakantie.

De Gouden Eeuw van Gelre

Het oude hertogdom Gelre beleefde rond 1500 zijn Gouden Eeuw. Binnen de Noordelijke Nederlanden was Gelre een belangrijke machtsfactor, samen met het hertogdom Brabant en het graafschap Holland. De Gelderse invloed strekte zich uit van Noord- en Midden-Limburg tot Utrecht, Friesland en Groningen, en de Duitse regio rond Geldern. Machtige Gelderse hertogen gaven opdracht tot het vervaardigen van kunstwerken die nu behoren tot de absolute Nederlandse top. Gewaagde veldtochten en plunderingen bezorgden de Geldersen onder hertog Karel van Gelre en zijn maarschalk Maarten van Rossum het imago van gevreesde vechtersbazen.

De bloei van Gelre kon zich voortzetten tot in de 16e eeuw, maar kwam tot een einde in de tijd van de Reformatie en de Tachtigjarige Oorlog. Het hertogdom viel uiteen en het grootste deel ervan, het huidige Gelderland, kwam bij de Nederlandse Republiek. In de 17e eeuw, Hollands Gouden Eeuw, schitterde Gelre niet meer. Het was een grensgebied geworden.

In de expositie "De Gouden Eeuw van Gelre. Kunst en cultuur in het oude hertogdom" staan voorwerpen opgesteld die doorgaans een verborgen leven leiden: mooie en exclusieve manuscripten, schilderijen, prenten, heiligenbeelden, reliekhouders, altaarstukken, kerkelijk zilver en meubilair.

Bij deze expositie, die handelt over een belangrijk hoofdstuk uit de Nederlands-Duitse geschiedenis, verschijnen: een boek met daarin de geschiedenis van Gelre en een catalogus met een overzicht van de geëxposeerde voorwerpen.

Te zien t/m 28 april.

Stedelijk Museum Roermond

Andersonweg 4, Roermond tel. 0475-333496.

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag 11.00 - 17.00 uur, zaterdag en zondag 14.00 - 17.00 uur.

Website SHCL

Vanaf 1 januari 2002 heeft het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg (SHCL) een eigen website onder de naam: www.shclimburg.nl. Op deze site staat informatie over het archief, de bibliotheek, nieuwe onderzoeks- en onderwijsprojecten en recente uitgaven.

Er zijn handige links, bijvoorbeeld met de online catalogus van de universiteitsbibliotheek, waarin de bibliotheekcollectie van het SHCL is opgenomen. Diverse bestanden zijn te downloaden, zoals het complete overzicht van de archieven en de documentatie. Op den duur komen alle beschikbare inventarissen en plaatsingslijsten op het web te staan.

Verder valt te grasduinen in de voorlopige catalogus van Limburgse brochures, een verzameling 'grijze' literatuur over aspecten van het sociale, economische en culturele leven in Limburg na 1945. Ook de cumulatieve inhoudsopgave op de jaargangen van de *Studies over de sociaal-economische geschiedenis van Limburg* is voortaan te raadplegen op deze website.

Koninklijk onderscheiden

Eind februari 2002 werd Els van Geenen-Erdkamp, oud-redactielid van De Zeumer, vanwege haar vele verdiensten voor de zwemsport in de gemeente Beesel, benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau.

Zo was Els onder andere in 1994 mede-initiator van de stichting Zwembad De Bercken die als doel heeft het zwembad voor de gemeente Beesel te behouden.

(foto: Tjitske Sluis DDL)

Els, vanaf deze plaats van harte gefeliciteerd met deze onderscheiding.

De Redactie

Project 'Scherfkes'

Wat aanvankelijk begon als een noodopgraving in Tegelen is momenteel uitgegroeid tot een project waarin zowel de pottenbakkersgeschiedenis van deze streek wordt beschreven en tevens een link naar de huidige (keramische) kunstenaarswereld wordt gelegd.

In 2000 en 2001 werd door de werkgroep archeologie een noodopgraving aan de Grotestraat in Tegelen verricht, waarbij de afvalkuil van een plaatselijke pottenbakker is onderzocht. Dit onderzoek stimuleerde vervolgens de interesse die er in Tegelen bestaat voor het pottenbakkersverleden van die plaats. Middels een verzoek aan het gemeentebestuur van Tegelen werd subsidie gevraagd om dat verleden verder te onderzoeken, de vondsten veilig te stellen, eventueel te restaureren en de destijds geproduceerde vormen te beschrijven. Tot voor kort is het slechts bij enkele incidentele historische bijdragen gebleven die geen samenhangend beeld geven van deze nijverheid. Voor de grofkeramische industrie bestaat dit overzicht wél door de publicatie van Paul Teeuwen over deze industrietak tussen 1815 en 1965 in de streek tussen Venlo en Roermond. Het gemeentebestuur van Tegelen zag wel wat in deze doelstelling en honoreerde het verzoek, op de valreep van de zelfstandigheid, met f 20.000,-. Om ook andere subsidiebronnen aan te kunnen boren, werd gekeken of er een meerwaarde uit het onderzoek gehaald kon worden. Onder de leiding van projectcoördinatrice Mieke Smits kwam het plan tot stand om ook de huidige plaatselijke kunstenaars erbij te betrekken. Zij zouden een reflectie moeten geven van het pottenbakkersverleden in hun kunstwerken. Op die manier kan kruisbestuiving tussen archeologie en (beeldende) kunst plaatsvinden. Het project kreeg de naam 'Scherfkes'.

Hoewel geruime tijd op uitsluitel moest worden gewacht heeft inmiddels ook de provincie Limburg ene aanzienlijk bedrag in dit project toegezegd. Omdat de gemeente Venlo een eventuele bijdrage aan het project af liet hangen van

subsidieverstrekking door de provincie, mag verwacht worden dat ook die gemeente een bijdrage ter beschikking zal stellen. De provinciale subsidie werd daarentegen deels afhankelijk gesteld van subsidies van de gemeenten tussen Venlo en Roermond. Daarom worden ook de gemeenten Beesel en Swalmen om subsidie verzocht. In Swalmen zal als 'tegenprestatie' een sociale achtergrond van de pottenbakkersfamilie Dingelstadt in de historische studie worden opgenomen. In de gemeente Beesel nemen de kunstenaars Stan Linssen en Birgit Derks deel aan het project.

Uiteraard ligt het voor de hand dat de heemkundevereniging vooral een bijdrage zal leveren aan de historische kant van het verhaal. Het draait niet alleen om het pottenbakkerscentrum Tegelen. Want bijv. ook de grofkeramische industrie kent sterke onderlinge familiale en economische banden in de plaatsen tussen Venlo en Roermond, waardoor dit gebied als één geheel moet worden gezien. Zo blijken er ook voor de ambachtelijke pottenbakkersnijverheid sterke familierelaties te bestaan in Venlo, Tegelen, Belfeld en Swalmen in de periode 1700-1850.

Hoewel de projectopzet nog in een beginfase verkeert, is de heemkundevereniging gevraagd om een verslag van het archeologische onderzoek en een historische bijdrage over de Belfeldse pottenbakkers te leveren, ondersteuning te verlenen bij het onderzoeken en presenteren van de genealogische informatie en mede de redactie te verzorgen van de diverse (historische) bijdragen. Het tentoonstellingsgedeelte en de achterliggende faciliteiten worden door de Stichting de Tiendschuur geleverd. Uiteindelijk moet dit resulteren in een gelijktijdige expositie van kunstwerken die door de deelnemende kunstenaars worden gemaakt en een publicatie waarin behalve een tentoonstellingscatalogus ook een beeld wordt gegeven van de historische pottenbakkersnijverheid in deze regio.

Twan Ernst

De Proof

In de periode 24 januari - 6 februari 1912 constateert Mathijs Becks, gemeenteveldwachter van Swalmen, dat 23 (!) winkeliers in de gemeente Swalmen in overtreding zijn omdat ze zonder de vereiste vergunning petroleum bewaren. Bij allen bevindt zich in hun winkel of bergplaats in een rood geverfd (blikken) fust, een hoeveelheid petroleum. Dit is in strijd met de Hinderwet.

Op 7 februari maakt Becks de processen verbaal op.

Een exploit van de dagvaarding wordt de 19e door deurwaarder Hendrik Hubert Rademaekers uit Roermond uitgereikt aan: (resp. naam, geboorteplaats en -datum, beroep, huisadres, en aangetroffen aantal liters petroleum)

1. Johan Leonard Heijmann winkelier A 210	Bracht 31-12-1858 ca. 50 liter
2. Peter Jacobus C. Heuvelmans bakker en winkelier A 165	Swalmen 20-03-1864 ca. 10 liter
3. Elisabeth Geraedts wed. Peter Coorens A 166	Swalmen 13-02-1857 ca. 15 liter
4. Frans Hubertus Hendrikx winkelier A 118	Swalmen 31-01-1856 ca. 10 liter
5. Maria Agnes Heuvelmans wed. Jac. Heuvelmans winkelierster A 93	Swalmen 24-05-1859 ca. 5 liter
6. Maria Gudula Theelen winkelierster A 68	Swalmen 07-12-1858 ca. 10 liter
7. Jan Willem Wuts winkelier A 2	Swalmen 21-07-1861 ca. 20 liter
8. Peter Hubertus Heuvelmans bakker en winkelier A 46	Swalmen 27-11-1862 ca. 10 liter
9. Peter Hendrik Gielen winkelier A 96	Baexem 14-06-1869 ca. 5 liter
10. Andries Flapper winkelier A 132	Westhem 09-05-1881 ca. 20 liter

11. Peter Hubertus op de Ven winkelier A 82	Swalmen	14-02-1876 ca. 10 liter
12. Wilhelmus Hubertus Geraedts winkelier A 84	Swalmen	14-09-1886 ca. 15 liter
13. Joannes Matheus Heuvelmans bakker en winkelier A 367	Swalmen	25-01-1866 ca. 15 liter
14. Hendrikus Geraedts smid en winkelier A 317	Swalmen	22-01-1875 ca. 25 liter
15. Elisabeth Hubertina Slabbers wed. Mathis Willems winkelierster A 359	Swalmen	07-05-1875 ca. 20 liter
16. Wilhelmina Thomassen winkelierster A 300	Swalmen	16-08-1859 ca. 30 liter
17. Hendrikus Geraedts winkelier A 288	Swalmen	19-10-1855 ca. 20 liter
18. Thomas Joseph Geraedts winkelier Asselt C 28	Swalmen	30-04-1877 ca. 25 liter
19. Maria Josephina Hub. Wuts winkelierster A 38	Swalmen	25-03-1878 ca. 20 liter
20. Anna Maria Sanders winkelierster Boekoel B 84	Swalmen	12-08-1846 ca. 10 liter
21. Hendrikus Hoogstraten winkelier Boekoel B 83	Swalmen	23-06-1857 ca. 20 liter
22. Johannes Leonardus Dekkers koopman A 197	Odiliënberg	12-09-1835 ca. 50 liter
23. Anna Maria Hendrixx wed. J. Hodselmans winkelierster A 266	Beesel	08-01-1864 ca. 15 liter

Op 13 maart doet de kantonrechter te Roermond uitspraak en legt de winkeliers een boete op van f 3 (behalve no 1 f 2,50) of 2 dagen hechtenis.

Bron: RA Limburg, Kantongerecht Roermond vonnissen 1912.

Archiefonderzoek

Postbus 90520, 2509 LM Den Haag

Cursusinformatie

In vervolg op mijn vorig artikel in De Zeumer 2001-4 is het wel interessant te vermelden, dat het Algemeen Rijksarchief in Den Haag weer met een aardige cursus naar ons toe komt. Het gaat deze keer om de POP-cursus.

Zij schrijven hierover in een informatieblaadje:

Na het volgen van deze cursus bent u echt geen muzikant.

POP staat voor Personen Op Papier, een onderzoeksgids uitgegeven door het Algemeen Rijksarchief.

Was uw voorouder tandarts of bent u op zoek naar brugwachters, emigranten of criminelen, kijk in de POP-gids.

De POP-gids bevat duizenden verwijzingen naar persoons- en beroepsgroepen in archieven in het Algemeen Rijksarchief/Nationaal Archief i.o. (ARA/NA i.o.) en is daarmee een rijke bron van informatie voor de gevorderde onderzoeker. De cursussen in Den Haag worden gegeven op maandag 18 maart en nog eens op 22 april van 14.00-16.30 uur.

Prijs: inclusief POP-gids EUR 27,23.

De POP-cursussen op locatie.

Op dinsdag 12 maart, 13.00-15.30 uur wordt een POP-cursus gegeven in het Rijksarchief Noord-Brabant in Den Bosch.

In deze cursus wordt speciaal aandacht besteed aan de Brabantse archiefbronnen, die in het ARA/NA i.o. worden bewaard.

Op dinsdag 16 april, 13.00-15.30 uur wordt een POP-cursus gegeven in het Rijksarchief Limburg in Maastricht, waarbij de Limburgse bronnen van het ARA/NA i.o. centraal staan. De prijs, ook hier EUR 27,23.

Informatie en Aanmelding.

U kunt zich aanmelden voor een cursus bij:

mevrouw drs. A.W.E. Daniëls
productgroep Educatie
telefoon 070-3315506 of 070-3315461,
e-mail alexandra.daniels@ara.archief.nl.
Algemeen Rijksarchief/Nationaal Archief i.o.,
Postbus 90520
2509 LM Den Haag.

Meer informatie over het ARA/NA i.o. vindt u op:

www.archief.nl/rad/ara.

Als bijzonderheid wordt verder vermeld in de brochure met de cursusinformatie:

Op 17 juni 2002 is het 200 jaar geleden dat de eerste rijksarchivaris in Nederland werd aangesteld en dat gaan we vieren! Het Algemeen Rijksarchief grijpt het tweede eeuwfeest aan om een nieuwe start te maken met een nieuwe naam: het Nationaal Archief biedt een nieuw dienstenpakket aan, gericht op een groter en breder publiek. In mei begint het jubileumprogramma en gaat de nieuwe website de lucht in: www.nationaalarchief.nl.

In de volgende Zeumer kom ik nog terug op dit jubileumprogramma, waar de educatief medewerkers nauw betrokken zijn bij de activiteiten rond dit jubileum. Daarom is het aanbod van cursussen en lezingen dit voorjaar bescheidener dan anders.

Coby Klinkhamer-van den Assem

Zomaar een bidprentje

Jezus † Maria † Jozef † Lambertus.

Bid voor de ziel van zaliger

GODFRIED LINSSSEN,

Echtgenoot van

Maria Franssen,

geboren te Heithuizen 18 Mei, 1851, en, voorheen
van de H. H. Sacramenten, in den Heer ontslapen
te Reuver, 13 December 1911.

Een smartvol lijden was hem ten deel
geworden, doch ook de kracht van bo-
ven, om het met gelatenheid te dragen.

Onderworpen aan Gods wil en hopen-
de op vergelding in een betere wereld, be-
reidde hij zich voor op een zalig sterf-
uur, ontving met kalme berusting en leven-
dig geloof de genademiddelen, welke de
H. Kerk tot troost en heil van haar kin-
deren ter beschikking heeft, en zijn dood
was als een ontslapen, waarop een blij
ontwaken volgt.

Geliefde echtgenote! Ik heb u ver-
laten, doch niet voor altoos. Eenmaal
zien wij elkander weder om nooit meer
te treuren, noch gescheiden te worden.
voor mij opdat mijne ziel weldra

Ruste in vrede!

Vader — Wees gegroet.

ij Wed. L. Houben, Reuver.

Linssen vestigt zich met zijn echtgenote vanuit Boenheim (D) september 1892 als caféhouder/herbergier aan het station in Reuver. T.b.v. een te maken waag vóór zijn huis, verkrijgt hij in 1910 vergunning om een strook gemeentegrond in gebruik te mogen nemen.

Hij komt in 1911 op 60-jarige leeftijd na eene langdurige ongesteldheid kinderloos te overlijden.

Wim Hoezen

De familie Keldermans

De Markiezenhof te Bergen op Zoom werd aan het eind van de 15e eeuw ontworpen door Anthonis Keldermans. Hij was een van de telgen uit het geslacht Keldermans dat een groot aandeel had in de bouw van veel prachtige monumenten in de Zuidelijke en Noordelijke Nederlanden in de periode 1377-1557.

De laatste uit dit geslacht was Marcelis Keldermans, bouwmeester van Karel V. In die hoedanigheid bezocht hij 14 juli 1555 de Kruisheren te Roermond om met hen te onderhandelen over de schade die de Onderste Hof te Offenbeek geleden had, waarschijnlijk als gevolg van oorlogsactiviteiten in de zomer van 1543, toen Karel V Venlo belegerde.

Meynhart Kremers, halfman van de Onderste Hof, waarvan het huis, de schuur en de stallen werden afgebroken en het vee werd weggevoerd, kreeg kwijtschelding van pachtgeld over 20 jaar en 100 daalder van Karel V. *"Darmit solde mijn gevader, wiewael er sich hoechlich beclaechden sijnes scadenshalven to vreden sijn"* schreef zijn zoon Herman.

Jan Ickenroth

Bron: GA Roermond Archief Kruisheren Roermond, copiae literarum archivv ab anno 1411 ad 1697; Inv.nr. I blz. 484.

Belfeld 100 jaar geleden

JANUARI 1902

Maandag 6 januari droeg J. Stevens, pater passionist uit het klooster te Kortrijk, alhier zijn eerste H. Mis op. Aangezien hij geheel onverwacht arriveerde, kon Belfeld niet doen wat het anders zou gedaan hebben. Zangvereniging Concordia verzamelde haar leden en bracht de jeugdige priester een serenade.

Pierre Janssen legde te Utrecht met gunstig gevolg het examen af als semi-arts.

Bij P. Driessen wordt een bekwame dienstmeid gevraagd, om terstond of met Pasen in dienst te treden.

FEBRUARI

Vastenavond maandag en dinsdag bal in de zaal van Mej. Marie Stevens.

Het kohier hondenbelasting 1902 wordt vastgesteld op 31 honden van weelde (à f 1,80) en 24 waakhonden (à f 1,50). Totaal f 91,80.

MART

Bij de aanbesteding voor het vergroten van de school op 19 maart, hadden ingeschreven Jan Theodoor Schreurs timmerman te Belfeld voor f 1884,- en Hendrik Noten en Gerard Denessen aannemers te Tegelen voor f 2345,-. Aan de laagst ingeschrevene is het werk gegund.

Wim Hoezen

Jaarverslag Werkgroep Archeologie 2001

Ondanks het feit dat er geen opgravingen werden uitgevoerd, was 2001 voor de Werkgroep Archeologie weer een druk jaar. Een en ander had te maken met plannen rondom de A-73 Zuid en als gevolg hiervan de opgestelde bestemmingsplannen. Samen met andere organisaties werd hiertoe bij de gemeenten in ons werkgebied een bezwaarschrift ingediend. Door ons werd met name gewezen op de aanslag op natuur, cultuur en landschap.

In het tracé liggen diverse archeologische terreinen. Deze worden onder leiding van een projectteam archeologie van de ROB (Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek) d.m.v. proefsleuven nader verkend. Door leden van de werkgroep werd een bezoek aan een aantal proefonderzoeken gebracht. In 2002 zal een en ander een vervolg krijgen en zullen ook een aantal opgravingen worden uitgevoerd, waarbij wellicht onze werkgroep zal worden betrokken.

Tot onze verbazing verdween in Reuver, nabij de Witte Steen, door aanleg van een parkeerplaats en bezinkvijver, groten-deels een grafveld uit de Bronstijd (1200-1500 v. Chr.). Het bestaan van dit grafveld was al in augustus 1997 bij de ROB gemeld.

Vanwege het feit dat geen bestemmingsplanwijziging nodig was, had geen toetsing aan de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) van de provincie Limburg plaats gevonden. Wel was door deze kaart bij de gemeente bekend dat dit gebied een hoge archeologische potentiewaarde had. Echter door een omissie bij de ROB was dit terrein niet als grafveld op de IKAW-kaart van de provincie vermeld.

Samen met de provinciaal beleidsmedewerkster archeologie en de gemeente werd de afspraak gemaakt in voorkomende gevallen eerst met de heemkundevereniging te overleggen.

Dat het ook anders kan lopen, bleek in mei toen men in de gemeente Swalmen bezig was met de aanleg van een parkeerplaats bij het nieuwe raadhuis. Hierbij werden de fundamenteën gevonden van een kerkmuur uit ca. 1600. Door gemeentewerken werden we op de hoogte gebracht. Daar het terrein niet verder zou worden afgegraven, kon volstaan worden met het fotograferen van een en ander.

Wel werden we in november verrast door een brief van Gedeputeerde Staten aan de gemeente Swalmen inzake archeologische terreinen op de plankaart buitengebied. Zo bleek bij een onderzoek door de provinciaal medewerker archeologie dat opnieuw een deel van de landweer de Wolfsgraaf was verdwenen. Tevens waren op de kaart bij het bestemmingsplan buitengebied 4 archeologische monumenten verkeerd aangegeven en 13 archeologische monumenten niet opgenomen. Dit maakt weer eens duidelijk hoe belangrijk het is om de vinger aan de pols te houden. Een oplossing is wellicht de vereniging via de monumentencommissie structureel in dat soort zaken te betrekken.

De werkgroep was niet alleen beleidsmatig actief.

Zo werd op 3 februari door enkele leden van de werkgroep de 11de Steentijddag bijgewoond. Deze werd gehouden in het Centraal Faciliteitsgebouw van de Universiteit Leiden. Er werden een zevental lezingen gevolgd, waaronder drie over de oude steentijd en enkele over de midden- en de nieuwe steentijd. Gezellig werd de dag afgesloten met een borrel in het Rijksmuseum voor Oudheden.

Op 10 februari en later nog eens op 2 augustus werd in Tegelen bij de familie Smits, waar door de werkgroep al in 2000 een afvalkuil van een pottenbakker gevonden was, een aanvullend booronderzoek uitgevoerd en een rioleringsleuf nader verkend. Hierbij bleek dat de afvalkuil van de pottenbakker een duidelijke begrenzing had. De verspreiding bleef beperkt tot de plek rondom de schuur. Vooral triangels, rand- en wandfragmenten van Tegels zwart werden gevonden.

Op 21 februari voerden twee leden van de werkgroep samen met twee medewerkers van de Commissie stadskwaliteit van de gemeente Venlo i.v.m. samenvoeging van Belfeld, Tegelen en Venlo een verkenning uit naar potentiële gemeentelijke monumenten in Belfeld. Hierbij werden ook archeologische zaken aangetipt en locaties bekeken. Deze zouden opgenomen worden op de archeologische monumentenkaart van de gemeente Venlo. Met het oog hierop bracht Nathalie Vossen, als archeologe in dienst van de gemeente Venlo, op 26 september een bezoek aan onze vereniging om nadere informatie in te winnen. Archeologische vindplaatsen werden doorgegeven en, in zoverre dit mogelijk was, op hun waarde bekeken. Wellicht dat als gevolg hiervan nog aanvullend archeologisch onderzoek nodig zal zijn.

Op dinsdag 20 maart organiseerde de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal een interessante lezing over het archeologisch onderzoek in het tracé van de A 73-Zuid.

In deze lezing vertelde José Schreurs, werkzaam bij het ROB projectteam archeologie Maaswerken en Via Limburg, een en ander over de eerste resultaten van dit onderzoek.

Zo werd o.a. ingegaan op enkele proefopgravingen die uitgevoerd werden te Belfeld (schans uit de 80-jarige oorlog), Swalmen-Nieuwenhof (prehistorische en middeleeuwse resten), Swalmen-Heide (Romeinse resten) en Haelen (neolithische vindplaats).

In mei en juni hielden we ons bezig met de inrichting van een archeologische tentoonstelling in het oude raadhuis van Beesel. In het gebouw zijn twee vertrekken. Een vertrek werd ingericht door de Stichting Draaksteken en het ander vertrek door leden van de werkgroep. Veel tijd ging er zitten in het uitzoeken en verzamelen van de voorwerpen. Ook werd materiaal in Maastricht en Roermond opgehaald. Hierna werden een 6-tal vitrines ingericht en 12 panelen van foto's en teksten voorzien. Tot slot moest ook nog eens alles in het Duits vertaald worden i.v.m. de eisen van de subsidiegever Interreg II.

Van 21 t/m 23 juli voerde het uitstapje van de werkgroep archeologie naar het Duitse Saargebied. Hiertoe werd als uitvalsbasis Zweibrücken genomen. Van hieruit werden bezoeken gebracht aan het Römer Museum Homburg met een mooie reconstructie van een tempel en een deelreconstructie van de Romeinse stad Schwarzenacker. Verder werd er nog een bezoek gebracht aan een in de buurt gelegen middeleeuwse kasteelruïne en de Keltische nederzetting Altburg bij Bundenbach (een reconstructie bestaande uit een tiental huizen). Natuurlijk konden we het niet nalaten om een tweetal opgravingen te bezoeken, waaronder een Romeinse vicus en een amfitheater in de buurt van de stad Luxemburg. Helaas was een reconstructie van een Romeinse villa gesloten; ondanks andere informatie op internet. Met een wandeling naar de Saarschleife, waar we vanaf een heuveltop van een prachtig uitzicht konden genieten, werd het uitstapje afgesloten.

Wiel Luys

Een lastige familie

Volgens de Beeselse overlijdensregisters overleed op 2 november 1780 Joost Tijssen, echtgenoot van Gertruidis Vosbeck. Het lijkt erop dat de pastoor zich bij de inschrijving had vergist, want eerder had hij eerst de achternaam 'Kessels' ingeschreven, maar deze later weer doorgehaald. Gelukkig had de pastoor daarmee een fout hersteld, zo lijkt het. Maar dit soort vergissingen moet altijd goed worden gecontroleerd, zoals ik in onderstaand verhaal zal aangeven. Vertrouw dan ook nooit op alleen maar de klappers en ben allert op aliasnamen.

Als eerste aanknopingspunt voor een controle is er natuurlijk de naam van zijn vrouw: Gertrudis Vosbeck. Het blijkt dat zij op 4 november 1747 in Beesel trouwde met een zekere Judocus Kessels, waarbij Albertus Meuter en Reinerus Kessels getuigen waren. Uit dit huwelijk werden geen kinderen geboren. Maar was de achternaam van de bruidegom daarmee inderdaad toch Kessels en zo ja, waarom werd hij dan bij zijn overlijden ineens Tijssen genoemd? Genoeg redenen om een en ander eens uit te zoeken.

Joost Kessels wordt, zover ik kon vinden, voor het eerst vermeld in de lijst van hoofd- en beestenschat over het jaar 1744, en wel in de omgeving van Reuver. Op 12 februari 1745 werd een dochter van hem geboren: Isabella. De vader van het kind werd door de pastoor ingeschreven als Justinus Kessels. De moeder van het kind, Isabella Sangers, overleed bij de geboorte en zoals we reeds eerder in De Zeumer konden lezen, was het dan gebruikelijk dat het kind naar de overleden ouder werd vernoemd.

Waar kwamen Joost en zijn vrouw vandaan? Ze waren in ieder geval niet getrouwd in Beesel, Belfeld of Swalmen, dus dan maar de passer wat ruimer gezet. Uiteindelijk werd het huwelijk gevonden te St.-Odiliënberg, en wel op 25 oktober 1741. Op 24 augustus 1742 noteerde de pastoor van St.-

Odiliënberg de doop van een eerste kind uit dit huwelijk: Cornelia Kessels, met als getuigen Arnoldus van Kessel en Maria Sillen.

Waarom beiden in St.-Odiliënberg trouwden, is niet helemaal duidelijk. Isabella's vader Laurentius (Lijns) Sangers wordt al in 1701 genoemd als eigenaar van een van de vele huizen in Beesel die toen leeg stonden ten gevolge van de Spaanse Successie-oorlog, en verbleef op dat moment vermoedelijk elders. Op 16 februari 1718 was Laurentius echter doopgetuige in Beesel bij de doop van een kind van het echtpaar Lamers-Beurskens. Laurentius stierf op 4 maart 1728, enkele dagen na zijn vrouw Catharina Lamers. Na het overlijden van beide ouders was Isabella mogelijk naar St.-Odiliënberg verhuisd.

Maar al met al weten we nog niet waarom Joost 'Tijssen' werd genoemd. Daarvoor moeten we ook de achtergrond van zijn tweede vrouw nader onderzoeken. Zoals reeds gezegd, gaf zij op 4 november 1747 haar ja-woord aan Joost. Maar het was ook voor haar niet het eerste huwelijk, zo zou verder onderzoek aantonen. Op 29 januari 1738 was zij getrouwd met, jawel, een zekere Mathias Tijssen. Uit dit huwelijk werden twee zonen geboren: Christianus (1738) en Wilhelmus (1742). Mede dankzij de voornaam van het eerste kind en de peter bij de doop van het kind weten we daarmee dat de bruid een dochter was van Christianus Vosbeeck en Agnes Croonen. Ook het eerst huwelijk van Gertrudis Vosbeeck was van korte duur: Mathias Tijssen overleed op 31 januari 1747.

Joost Kessels en Gertrudis Vosbeeck woonden aan de huidige Pater Claretstraat bij de Offenbeker markt. Dit blijkt uit kaart nummer 10 van landmeter Smabers, waar Joost Kessels in 1781 onder nummer 218 wordt vermeld als eigenaar van een stuk tiendvrij land met huisplaats.

Ook van dit huis konden nog wat gegevens worden achterhaald. Op 28 januari 1737 werd een akte opgemaakt van naasting van een huisje te Offenbeek (voor naasting of beschud zie De Zeumer 1999/4). Areth Kessels, die we vermoede-

delijk al eerder (in 1742) zagen als doopgetuige bij de oudste dochter van Joost, bekende op die dag dat hij wegens beschudrecht ten behoeve van Geertruijdt Vosbeek, als naaste bloedverwante, afstand deed van huis en erven onder Offenbeek gelegen die hij had aangekocht van Peter Vosbeek. Verkoper Peter Vosbeek, bijgestaan door zijn oom Lindert Thijssen (gehuwd met Catharina Vosbeek), stemde toe in het beschud door zijn tante ('sijne meune') Geertruijdt Vosbeek van het voornoemde huisje en bijbehorende landerijen voor een bedrag van 4 pistolen, hetzelfde bedrag waarvoor ze eerder aan Aret Kessels waren verkocht (RAL Maastricht, Schepenbank Beesel en Belfeld, inv.nr. 37, fol. 45vs-46).

Zoals dat vroeger op zo veel plaatsen het geval was, kon je ook in Offenbeek terecht voor een glas sterke drank. Op 20 mei 1739 wordt 'de vrouwe van Thijs Tijssen' vermeld als 'wachelter schinkersse', een nering die op 16 mei 1746 wordt genoemd voor Thijs Tijssen zelf. Het echtpaar woonde er met hun zoon Willem, die later in 1781 aan de Kivit zou wonen (smabers-11/22).

Joost Kessels wordt op 14 mei 1753 en 29 mei 1758 in de lijsten van consumptie van het kerspel Beesel genoemd als 'genever schencker' en op 27 juni 1768 als 'schinker'. Op 17 oktober 1768 was Joost peter bij het eerste kind van zijn stiefzoon Willem Thijssen, die op 8 mei van dat jaar was gehuwd met de reeds zwangere Margaretha Franssen. Dochter Cornelia Kessels trouwde op 3 februari 1769 met Henricus Hendrix en ging wonen bij de Bussereindse kapel. Enkele maanden na diens overlijden (Beesel 18-10-1780) trouwde Cornelia voor de tweede keer met Antonius Neeten (Beesel 10-1-1781), waarna het huis te Bussereind op 21 januari 1782 werd verkocht.

Volgens de Beeselse overlijdensregisters overleed op 1 april 1783 Gertruijdis Vosbeck, als weduwe van 'Joost Tijssens'. Ook hier werd de achternaam 'Kessels' weer door de pastoor doorgehaald.

Loe Giesen

Gezocht: drie oud-tantes

Naar aanleiding van de oproep van de redactie in de vorige Zeumer heb ik een vraag voor verzamelaars van bidprentjes en verre familieleden uit de regio, die me misschien kunnen zeggen waar en wanneer mijn drie oud-tantes zijn overleden. Ik mis die gegevens nog in de gezinnen behorend bij mijn kwartierstaat.

De zuster van mijn grootvader is Maria Josephina Hubertina Willemsen, geboren 25-12-1873 in Beesel en na haar huwelijk naar Afferden vertrokken.

De twee zusters van mijn grootmoeder zijn Maria Hubertina Niesen geboren 24-06-1878 in Beesel, gehuwd met W. Lina en wonend in Rotterdam en Petronella Josephina Niesen geboren 21-03-1888 in Beesel, gehuwd met C. Geelen en eerst wonend in Arnhem, maar later in Rotterdam zover mij bekend. Zover ik mij kan herinneren zijn deze twee in de zeventiger jaren overleden.

Hennie Geurts-Willemsen, Beesel
tel. 077 474 5081

Tussen Maas en Meerlebroek

Toponiemen in de gemeente Beesel

Onder bovenstaande titel verscheen in 1990 ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van Maas- en Swalmdal een boek over straat- en veldnamen in Beesel, Reuver en Offenbeek. Sinds enige tijd is dit boek geheel uitverkocht, maar toch bleef de vraag of dit boek nog te koop is, geregeld terug komen. Deze vraag is echter onvoldoende om een tweede druk nodig en mogelijk te maken.

Om de geïnteresseerden toch tegemoet te komen, heb ik het straatnamenboek in de afgelopen maanden nog eens doorgenomen, gedeeltelijk gecorrigeerd en aangevuld met nieuwe namen en wetenswaardigheden. U kunt het boek vanaf nu raadplegen via internet:

<http://home.wish.net/~loegiesen>

Voorlopig ontbreken bij de internet-versie de foto's en landkaarten. Dat laatste zal ook zo blijven, daar de landmeterskaarten van Smabers immers in april 2000 zijn uitgebracht op cd-rom (nog verkrijgbaar via dezelfde internetpagina). Wellicht dat op termijn wel nog foto's en andere afbeeldingen worden toegevoegd.

Nu de toponiemenlijst gemakkelijk up to date kan worden gehouden, zullen er ook incidenteel nieuwe toponiemen aan worden toegevoegd. Mocht u nog toponiemen vinden die in het boek ontbreken, geef deze dan door via het e-mail adres op internet.

Inmiddels is de verwerking van de transportprotocollen - een zeer rijke bron aan gegevens - zo goed als afgerond. Alle boeken (het betreft de inventarisnummers 36 tot en met 40 van het schepenbankarchief van Beesel en Belfeld) zijn doorgenomen en de regesten (samenvattingen) worden op dit moment gecontroleerd en hier en daar voorzien van opmerkingen.

Loe Giesen